SISTEM OBVEZNOST ENERGETSKE UČINKOVITOSTI ZA ZAVEZANCE V SLOVENIJI

Mojca KOKOT KRAJNC

POVZETEK

Agencija za energijo je v letu 2016 začela prvič spremljati poročanje o doseženih prihrankih energije, ki so jih dosegli dobavitelji elektrike, plina, toplote ter trdnih in tekočih goriv v letu 2015. S tem se v Sloveniji začne spremljati sistem obveznosti energetske učinkovitosti zavezancev, ki ga izvaja agencija. V prispevku predstavljamo značilnosti sistema obveznosti energetske učinkovitosti v Sloveniji s strani zavezancev in njegove zakonske podlage. V zaključku podajamo prve informacije o aktivnostih zavezancev pri povečanju energetske učinkovitosti.

1. UVOD

Evropska unija se v zadnjih desetletjih na področju energetike srečuje z naslednjimi problemi: povečana odvisnost od uvoza energije, prevlada rabe omejenih energetskih virov, podnebne spremembe in gospodarska kriza. Izziv, kako rešiti te težave, je v povečanju učinkovite rabe energije na vseh področjih človekovega delovanja. Energetska učinkovitost omogoča izboljšanje zanesljivosti oskrbe z energijo, posledično se zato zmanjša poraba primarne energije in s tem tudi sam uvoz energije, hkrati pa se zmanjšajo emisije toplogrednih plinov (Direktiva, 2012). Učinkovita raba energije mora omogočiti uporabniku, da z manjšo rabo končne energije doseže enak rezultat, kar omogoča uporaba sodobnih tehnologij in ukrepov, ki zahtevajo manj energije. V gospodarstvu je možno energetsko učinkovitost doseči z uvedbo inovativnih tehnoloških rešitev, zaradi katerih se lahko izboljša konkurenčnost in se spodbudi gospodarska rast, ki ustvari visokokakovostna delovna mesta.
Zaradi pozitivnih vidikov je Evropska unija politiko energetske učinkovitosti postavila v središče energetske strategije ter jo opredelila kot bistven dejavnik pri zagotavljanju trajnostne rabe energetskih virov

2. POLITIKA ENERGETSKE UČINKOVITOSTI

2.1 DIREKTIVA O ENERGETSKI UČINKOVITOSTI

Osnovni cilj politike energetske učinkovitosti je zmanjšanje porabe primarne energije za 20 % in povečanje energetske učinkovitosti za 20 % do leta 2020 (Direktiva, 2012). Za doseganje tega cilja je bila sprejeta Direktive 2012/27/ES, ki opredeljuje načine izvajanja politike

energetske učinkovitosti. Od držav članic zahteva, da morajo same določiti ciljni prihranek končne energije do leta 2020, definirati sistem obveznosti energetske učinkovitosti, opredeliti zavezance, ki bodo zmanjšali porabo energije za 1,5 % letne količine prodane energije, objaviti vse prihranke energije in vzpostaviti sistem za merjenje in preverjanje doseganja prihrankov.

Z izvrševanjem direktive dobijo posebno vlogo pri povečanju energetske učinkovitosti zavezanci (dobavitelji) in pomemben postane nadzor nad izvajanjem doseganja prihrankov zavezancev. International Confederation of Energy Regulators (2010) ugotavlja, da zavezanci zelo omejeno sistemsko zbirajo informacije o doseganju ciljev energetske učinkovitosti in porabi končne energije svojih končnih odjemalcev. Zato direktiva v 7. členu jasno opredeljuje sistem obveznosti energetske učinkovitosti za zavezance, s katerim bi izboljšali vključitev zavezancev k skupnemu cilju povečanja energetske učinkovitosti.

2.2 POLITIKA OBVEZNOSTI ENERGETSKE UČINKOVITOSTI V EVROPSKI UNIJI

Direktiva v 7. členu opredeljuje tri oblike sistema obveznosti energetske učinkovitosti: prihranke energije dosegajo samo zavezanci, možna je uporaba alternativnih možnosti (davki, predpisi, standardi …) ali pa se država odloči za kombinacijo obeh predloženih sistemov. Pomembno je, da izbrani način zmanjšuje rabo končne energije pri končnih odjemalcih. Od 27 držav članic se so samo štiri odločile, da bodo izvajale sistem obveznosti energetske učinkovitosti z zavezanci, 11 jih je izbralo samo alternativno možnost, vse ostale pa so se odločile za kombiniran sistem (Implementing the EU Energy Efficiency Directive: Analysis of Article 7 Member States reports, 2014).

2.3 IZVAJANJE POLITIKE ENERGETSKE UČINKOVITOSTI V SLOVENIJI

S sprejetjem Energetskega zakona (EZ-1) (2014) je Slovenija zahteve direktive vnesla tudi v svoj pravni red. Izvajanje sistema obveznosti energetske učinkovitosti je opredeljeno s podzakonskimi akti: Uredbo o zagotavljanju prihrankov energije (2014) in Pravilnikom o metodah za določanje prihrankov energije (2015).

Ciljni prihranek energije do leta 2020 je enak letnemu prihranku energije v obdobju od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2020, in sicer v višini 1,5 % letne količine prodane energije končnim odjemalcem s strani dobaviteljev glede na povprečje zadnjih treh let pred 1. 1. 2013. Izhodišče za izračun obveznosti znaša 34.874 GWh. Slovenija je to vrednost zmanjšala za 25 %, kar dovoljujejo izjeme iz 7. člena direktive. Ciljni prihranki se bodo znižali z uporabo nižjih vrednosti doseženih prihrankov zavezancev v prvih treh letih in z izvajanjem ukrepov v sektorjih pretvorbe, distribucije in prenosa energije, vključno z ukrepi na infrastrukturi za učinkovito daljinsko ogrevanje. Slovenija bo morala do leta 2020 doseči 3.139 GWh prihrankov končne energije, kumulativni prihranki pa bodo v obdobju 2014–2020 znašali 11.596 GWh (AN URE, 2015).

3. SISTEM OBVEZNOSTI ENERGETSKE UČINKOVITOSTI V SLOVENIJI

Slovenija je določila kombiniran sistem obveznosti energetske učinkovitosti, v ta namen je ustanovila nacionalni sklad za energetsko učinkovitost, katerega namen je spodbujati izboljšanje energetske učinkovitosti in ga upravlja Eko sklad. Zavezanci in Eko sklad bodo morali skupaj dosegati 1,5 % letne količine prodane energije končnim odjemalcem, pri čemer bodo imeli zavezanci posebne olajšave.

V Sloveniji je sistem obveznosti energetske učinkovitosti že uveljavljen od leta 2010, vendar se je zaradi spremembe EZ-1 spremenila obveznost, ki je obvezala vse dobavitelje energentov, da morajo pri doseganju prihrankov končne energije biti aktivni.

V Sloveniji so zavezanci dobavitelji elektrike, plina, toplote ter trdnih in tekočih goriv (318. člen EZ-1, 2014). Zavezanci morajo prihranke energije dosegati pri končnih odjemalcih; te naj bi spodbujali k različnim ukrepom za varčevanje z energijo. Prihranek dosegajo z vrsto ukrepov, ki so natančno opredeljeni v uredbi in pravilniku, ki vsebuje tudi metodološke osnove izračunov prihranka energije za vsak posamezni ukrep. Zavezanci postopno dosegajo obvezni delež prihranka energije (Uredba o zagotavljanju prihrankov energije, 2014):

- V letu 2015, ki je bilo prehodno obdobje, morajo doseči prihranek v višini 0,25 % prodane energije v letu 2014.
- V letih 2016 in 2017 je treba dosegati prihranke v višini 0,50 % prodane energije v preteklem koledarskem letu.
- V obdobju 2018–2020 je treba dosegati celotni cilj prihranka energije, torej 0,75 % glede na prodano energijo v preteklem koledarskem letu.

Zavezanec, ki dobavlja tekoča goriva, mora vsako leto dosegati prihranke v višini 0,25 % prodanega motornega bencina in dizelskega goriva v preteklem letu. Kot izjema se lahko upošteva prihranek energije primarne energije, dosežen v sektorjih pretvorbe, distribucije in prenosu energije, vključno z infrastrukturami za učinkovito daljinsko ogrevanje in hlajenje pri prihranku končne energije (Uredba o zagotavljanju prihrankov energije, 2014).

Zavezanec ima na voljo različne načine doseganja prihrankov, ki jih lahko doseže z investiranjem v predpisane ukrepe, dodeljevanjem spodbud, izvajanjem energetskih storitev, s pogodbenim zagotavljanjem prihrankov energije (pogodbeništvo) ali na druge načine. Pri tem je pomembno, da izbrani način izkazuje, da je posredovanje zavezanca prispevalo k realizaciji doseženih prihrankov (Uredba o zagotavljanju prihrankov energije, 2014). Tako financiranje ukrepov ni določeno vnaprej, strošek izvajanja sheme obveznosti pa se prenaša na dobavitelje, hkrati pa mu ta sistem tudi omogoča večjo prožnost samega načina izvedbe in financiranja ukrepov.

Zavezancu je dana tudi možnost, da ukrepov ne izvaja sam (ali jih izvaja delno). V tem primeru plača finančna sredstva Eko skladu v višini zneska, ki je enak zmnožku prihrankov, ki bi jih moral doseči pri končnih odjemalcih, in specifičnem strošku doseganja prihrankov; ta je enak »ceni« doseganja ene kilovatne ure prihrankov, ki jih določi Eko sklad (EZ-1, 2014).

Ključna vloga pri spremljanju izvajanja obveznosti energetske učinkovitosti zavezancev je na podlagi 321. člena EZ-1(2014) dodeljena Agenciji za energijo, ki spremlja doseganje ciljnih prihrankov energije s strani zavezancev. Ti morajo najkasneje do 31. marca v tekočem letu posredovati poročilo o doseženih prihrankih energije v preteklem letu, izvzeti so tisti, ki ukrepov in storitev ne bodo izvajali sami. Agencija do 30. aprila v tekočem letu objavi vse dosežene prihranke vseh zavezancev za predhodno leto (EZ-1, 2014). Prav tako pa je agencija zadolžena za izvajanje nadzora nad doseženimi prihranki energije z izvedenimi ukrepi. Ukrepi in zavezanci za pregled bodo izbrani naključno.

4. ZAKLJUČEK

V sistem poročanja o doseženih prihrankih energije je bilo v letu 2016 vključenih okoli 200 zavezancev. Večina se jih je odločila, da je z različnimi načini sama dosegla svoj obvezni ciljni prihranek energije, kar dokazuje večjo odgovornost zavezancev pri povečevanju učinkovite rabe energije. Prav tako pa je prvo leto poročanja pokazalo številne potrebe po oblikovanju medsebojnih energetskih storitev, ki bodo omogočile lažje doseganje ciljnih prihrankov energije malim zavezancem v naslednjih letih.

5. VIRI

[1] A Description of Current Regulatory Practices for the Promotion of Energy Efficiency, ICER, 2010.
[2] Akcijski načrt o učinkoviti rabi energije v Sloveniji 2016 – 2020, maj. 2015.
[3] DIREKTIVA 2012/27/EU EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 25. oktobra 2012 o energetski učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/08/ES in 2006/32/ES, UL L, 315 z dne 14. 11. 2012, str. 1, prečiščena različica (2013-07-01).
[4] Energetski zakon (EZ-1), Uradni list RS, 17/14, 81/15.
[5] Implementing the EU Energy Efficiency Directive: Analysis of Article 7 Member States reports. 2014. The Coalition for Energy Savings.
[6] Pravilnik o metodah za določanje prihrankov energije, Uradni list RS, 67/15.
[7] Uredba o zagotavljanju prihrankov energije, Uradni list RS, 96/14.

NASLOV AVTORICE

dr. Mojca KOKOT KRAJNC

Agencija za energijo